

TC

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

Sanatta Yeterlik Uygulama Raporu

**CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ÜFLEME VE VURMA
ÇALGILARDA PERFORMANS**

Hazırlayan

Gökçe SARVAN

Danışman

Dr. Öğr. Üy. Çiler AKINCI

İzmir / 2019

YEMİN METNİ

“Sanatta Yeterlik” “Uygulama Raporu” olarak sunduğum “Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Üfleme ve Vurma Çalgılarda Performans” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

... / ... / ...

Gökçe SARVAN

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün / / tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Öğretim Yönetmeliği' nin maddesine göre Müzik Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik öğrencisi Gökçe SARVAN'ın **“Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Üfleme ve Vurma Çalgılarda Performans”** konulu tezi incelenmiş ve aday / / tarihinde, saat’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna oy ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÖZET

Müzik eğitiminin çok küçük yaşlarda başladığı göz önünde bulundurulduğunda, çocukluktan yetişkinliğe değişen fiziksel yapının ve cinsiyet kimliğinin performansa etkisi kaçınılmazdır. Kadın ve erkek anatomisindeki biyolojik farklar bilimsel temellere dayanır. Bu bilgiler ışığında performans sanatı olan müzikte kadın ve erkek vücudundaki farkların performansa etkisi tartışma konusudur. Spor gibi bir alanın müsabakalarında, farklı anatomik özelliklere sahip olduğu için kadın ve erkek ayrı değerlendirilirken müzikte eşit şartlarda değerlendirilmektedir ve bu farklara rağmen pek çok kadın sanatçı erkek sanatçılar kadar yüksek performans gösterebilmektedir. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin kültürel olarak yorumlanan ‘kadınlık’ ve ‘erkeklik’ rol ve statüleriyle özdeşleştirilip, ayrılmasıdır. Kadın sanatçıların bu algı sebebiyle yaşadığı zorluklar da performansı etkileyen bir başka unsurdur. Çalışmanın ilk bölümünde kadın ve erkek anatomisindeki farklılıkların üfleme ve vurma çalgı çalan sanatçıların performanslarında yarattığı etki, ikinci bölümünde toplumsal cinsiyet algısı sebebiyle kadın üfleme ve vurma çalgı çalan sanatçıların, performans hayatları boyunca yaşadıkları zorluklar incelenmiştir. İnceleme tarih boyunca toplumsal cinsiyet algısı sebebiyle kadın sanatçıların yaşadıkları zorluklar, kadının müzikal yaratıcılık eksikliği savı, çalgıların cinsiyetlendirilmesi, kültürün sanatçılar üzerindeki etkisiyle geliştirilmiş; görüşme yapılan kadın ve erkek üfleme ve vurma çalgı sanatçılarının fikirleri yorumlanmıştır. Fiziksel özelliklerinin hiçbir olumsuz etki ya da eksiklik yaratmadığı görülen kadın sanatçılar, tarih boyunca ancak toplumsal cinsiyet algısından ne kadar az etkilendikleri ölçüsünde erkek sanatçılar kadar müzik dünyasında yer edinebilmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet, fiziksel fark, kadın virtüöz, toplumsal cinsiyet, üfleme ve vurma çalgılar.

ABSTRACT

Considering that the music education starts at very young ages, the effect of change of the physical body and sexual identity to the performance during transition from childhood to adulthood is inevitable. Biological differences between female and male anatomy is based on science. In light of that information, effect of physical differences between male and female bodies to the music which is performance art is a subject of discussion. Although, in sports, women and men are evaluated separately due to physical differences, in music, they are evaluated equally, still many female artists can perform as high a performance as male artists. Social sexuality is division of female and male gender by consubstantiation of the 'femininity' and 'manhood' roles and statues with cultural interpretation. That perception related problems are another performance affecting factor for female performers. In the first part of the study, the effect of the differences between female and male anatomy on wind instrument performers and percussionists will be researched, In the second part difficulties encountered by female wind instrument performers and female percussionists due to the social perception of sexuality is researched. Research has been developed by the difficulties of female artist encountered because of social sexuality in history, theory of lack of creativity for female artists, gendering for instruments, influence of culture on the artists. Those whom have been interviewed male and female flutists has been interpreted. Although the physical features has no negative influence or lackness on the female performance, female artists has been succeed according to how much they could have get rid of the influences of social sexuality in the history.

Key words: gender, female virtuoso, physical differences, sex, wind and percussion instruments.

TEŞEKKÜR

Yalnız tez sürecinde değil tüm müzik eğitimim ve meslek hayatım boyunca beni yönlendiren, katkıda bulunan, bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üy. Çiler Akıncı'ya ve Prof. Fırat Kutluk'a, örneklemim konusunda bana destek veren sevgili dostum trompet sanatçısı Ezgi Unat Arman'a, tüm bu süreçte yanımda olan, yardımlarını, desteğini ve sevgisini bir an olsun esirgemeyen sevgili eşim Çetin Sarvan'a, hayatımın her evresinde emeklerine, sevgilerine, desteklerine müteşekkirdiğim sevgili aileme teşekkür ve minnetlerimi bir borç bilirim.

Gökçe SARVAN

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x

1. BÖLÜM

KADIN VE ERKEK ÜFLEME VE VURMA ÇALGI ÇALAN SANATÇILARDA PERFORMANSI ETKİLEYEN BELİRGİN ANATOMİK FARKLAR

1. 1.Kas Sistemi	3
1. 2. Sinir Sistemi.....	3
1. 3. Hormonal Sistem	4
1. 3. 1. Menstürasyonun Performans Üzerine Etkisi	4
1. 3. 2. Gebeliğin Performans Üzerine Etkisi	6
1. 4. Solunum Sistemi	6

2. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ KADIN SANATÇILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

2. 1. Toplumsal Cinsiyet.....	9
2. 2. M¼zik Tarihinde Toplumsal Cinsiyet Algısı	11
2. 3. Çalgıların Cinsiyetlendirilmesi ve K¼lt¼r¼n Etkisi.....	14
2. 4. Toplumsal Cinsiyetin Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan Kadın Sanatçılar Üzerindeki Etkisi	22
SONUÇ	25
KAYNAKÇA	26
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de Devlet ve Belediye Bünyesindeki Orkestralarda Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan Sanatçılarda Kadın Erkek Sayısı

Tablo 2. Dünyada Önde Gelen Orkestralarda Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan Sanatçılarda Kadın Erkek Sayısı

Tablo 3. Virtüözlük Özelinde Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Alanında Kadın Erkek Sayısı

KISALTMALAR

BBSO: Büyükşehir Belediye Senfoni Orkestrası

BSO: Bölge Senfoni Orkestrası

C₃: Santimetreküp

DOB: Devlet Opera ve Balesi

DSO: Devlet Senfoni Orkestrası

FO: Filarmoni Orkestrası

GR: Gram

TRPT: Trompet

TRMB: Trombon

KORN: Korn

VURM: Vurmalı

YY: Yüzyıl

1. BÖLÜM
KADIN VE ERKEK ÜFLEME VE VURMA ÇALGI ÇALAN SANATÇILARDA
PERFORMANSI ETKİLEYEN BELİRGİN ANATOMİK FARKLAR

1. BÖLÜM

KADIN VE ERKEK ÜFLEME VE VURMA ÇALGI ÇALAN SANATÇILARDA PERFORMANSI ETKİLEYEN BELİRGİN ANATOMİK FARKLAR

Eğitim sürecinin başında profesyonel bilgi sahibi olan insanların yardımıyla doğru çalgı seçimi çalgı eğitiminin sağlıklı ilerleyebilmesi açısından çok önemlidir. Çalgı seçimini etkileyen unsurlardan bir tanesi cinsiyet kimliğidir. Cinsiyet sebebiyle çalgı seçimi konusunda en çok etkilenilen alan üfleme ve vurma çalgılardır. Genel olarak bakır üfleme ve vurma çalgı çalan erkek sanatçıların sayısının daha çok olduğunu görürüz. Buna rağmen kadın sanatçılar erkek sanatçılar kadar başarılı performans göstermektedir. 1 erkek korno sanatçısı, 2 kadın korno sanatçısı, 1 erkek trompet sanatçısı, 1 kadın trompet sanatçısı ve 1 kadın vurma çalgı sanatçısı ile yüz yüze ve mail yoluyla yapılan soru-cevap şeklindeki görüşmelerde, eğitim ve meslek hayatları boyunca kadın sanatçıların fiziksel ve toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle yaşadıkları avantaj ve dezavantajları konusunda fikir alınmıştır. Görüşülen kadın sanatçılar birlikte çalıştıkları pek çok kadın sanatçıdan yola çıkarak bilgiler vermişlerdir. Görüşme yapılan erkek trompet ve korno sanatçısı konservatuvarda eğitmendirler ve kadın sanatçıların eğitim hayatları boyunca fiziksel farklar ve toplumsal cinsiyet sebebiyle avantaj ve dezavantajları konusunda gözlemlerini belirtmişlerdir. Tablolarda Türkiye'deki ve dünyadaki A sınıfı orkestralarda bakır üfleme ve vurma çalgı çalan sanatçılarda kadın erkek sayısı karşılaştırılmıştır. İlk rakam kadın sanatçı sayısını parantez içindeki rakam rahledeki toplam sanatçı sayısını belirtmektedir. Orkestra kadrolarındaki bilgiler kesin olmakla birlikte dünyada A sınıfı denebilecek orkestra sayısı değişkendir. Her orkestra kendi içinde gelişmeye devam etmektedir. Bu bölümde ele alınan orkestralar şahsi araştırmalarım sonucu kayıtları ve konserleri referans kabul edilebilecek ve kadro bilgilerine ulaşabildiğim seçkin orkestralardır. Mutlaka aynı kalitede pek çok orkestradan bahsetmek mümkündür. Sanatçı sayıları web sitelerinde erişim tarihlerinde belirtilen sayılarla sınırlandırılmıştır.

Çalgı performansı özel yetenek isteyen, beden ve zihnin aktif olarak kullanıldığı bir çalışmanın sonucudur. Çalgı eğitimi ise çok küçük yaşlarda başlayıp tüm mesleki hayata yayılan uzun ve meşakkatli bir süreçtir. Kişinin anatomik yapısının

çalgısına uyumu eğitim ve meslek hayatı boyunca kendisine kolaylıklar ya da zorluklar yaratacaktır. Anatomik yapıdaki farkların en belirleyici unsuru cinsiyettir. Koç ve Yüksel *Kadınlarda fiziksel ve fizyolojik performansın değerlendirilmesi* isimli çalışmalarında 12 yaşlarına kadar boy, ağırlık ve kuvvet gibi parametrelerde erkek ve kadınların cinsiyet farkı gözetmeksizin gelişmekte olduğunu ancak 12 yaşından sonra erkeklerde testosteron, bayanlarda östrojen hormonlarının fazla salgılanması ile cinsiyet arasındaki farkın belirginleştiğini belirtmektedir (2015: 1).

1. 1.Kas Sistemi

Çalgı performansında temel yapı taşlarından biri olan kas sistemi kuvveti ve dayanıklılığı etkiler. Özellikle vurma çalgı çalan sanatçıların çabukluk, dinamizm gibi gereklilikleri kas sistemiyle yakından ilişkilidir. Hareket sisteminin temelini iskelet ve kaslar oluşturmaktadır. Koç ve Yüksel, insan vücudunda 217 çift kas olduğunu, kasların tüm vücut ağırlığının %40-45'ini oluşturduğunu, kadınlardaki kas kitlesinin aynı ölçülerdeki erkeğe nazaran %15-20 daha az oranda olduğunu belirtmektedir (2015: 5). Kas, kuvveti daha zayıf olması sebebiyle kadınlarda daha kolay yorulmaktadır ve verimi düşüktür.

Müzik salt kas gücüyle icra edilen bir sanat dalı değildir. Esneklik, çabukluk gibi unsurlar en az kuvvet kadar ayırt edicidir. Kadınlarda kuvvet geliştirilebilir. Koç ve Yüksel, esnekliğin kadınlarda erkeklere göre daha gelişmiş olduğunu kadınlarda tendonların daha düşük, daha zayıf ve gevşek oluşu, kas tonusunun zayıf oluşunun eklemlere daha fazla hareketlilik kazandırması, eklemlerin hareketlilik açılarının erkeklere oranla daha geniş olması, eklem ve bağ yapılarının bayanlarda daha ince ve zayıf olması ve eklemlerde sürtünmenin daha az olmasıyla açıklamaktadır (2015: 3).

1. 2. Sinir Sistemi

Bir çalgı çalarken bedenin aktif kullanımı kadar zihnin de sağlıklı kullanımı önemlidir. Koordinasyon, çoklu düşünme, birlikte çalma, duygu durumunu kontrol altında tutma gibi görevler sinir sisteminindir. Gültekin, *Bilimsel Araştırmalarda Kadın Erkek Farklılıkları* isimli çalışmasında kadın beyninin genelde ve bölgesel olarak belirgin oranda erkek beyninden daha küçük olduğunu belirtmektedir (2014: 12-13).

Kadınların motor ve nörovejatif sistemle ilgili reaksiyon zamanları daha süratli olması çabukluk için ayırt edici bir özelliktir. Psişik durumda ise Koç ve Yüksel heyecanlı olma halinin yarattığı dezavantajı genellikle kadınların erkeğe oranla daha heyecanlı olduğu, bu heyecanlı olma durumunun yarışma sporlarında kadın için önemli bir dezavantaj sağladığı şeklinde açıklamaktadır (2015: 5).

1. 3. Hormonal Sistem

Kadınlarda cinsel olgunlaşma ilk menstürasyonla başlamaktadır. Cinsler arasında biyolojik cinsiyet değişikliğine sebep, erkeklerde testesteron, bayanlarda östrojen hormonları daha fazla salgılanmasıdır. Testesteron hormonun salgısıyla kas gelişiminde, östrojen hormonlarının salgısıyla yağ hücrelerinde gelişme artmaktadır.

1. 3. 1. Menstürasyonun Performans Üzerine Etkisi

Menstürasyonun çalgı performansına etkisi konusunda akademik çalışmaya rastlanmamakla birlikte, menstürasyonun performansa etkisi bakımından spor üzerine hazırlanmış çalışmalar incelenmiştir. Koç ve Yüksel'in çalışmasında kas gücünün, reaksiyon zamanının ve hareket kabiliyetinin ölçüldüğü bazı araştırmalarda menstürasyon öncesi ve esnasında kadın sporcularda performans değişikliği görülmediği, kadın sporcuların en yüksek performansa menstürasyon sonrası devrede ulaştıkları; bununla birlikte bu konuda tam bir fikir birliği olmadığı, bazı atletlerin menstürasyon sonrasında daha iyi, bazılarının ise daha kötü bir performansa sahip oldukları, kötü performans gösterenlerin dayanıklılık gerektiren spor yaptıkları, menstürasyon siklusunun her hangi bir devresinde altın madalya kazanıla bilinmekte olduğu ve hatta dünya rekoru kırılabildiğine değinilmektedir (2015: 9). Benzer şekilde Özdemir ve Küçükoğlu'nun *Bayan sporcularda menstruasyonun sürat ve dayanıklılığa etkisi* isimli çalışmasında bayan sporcularda menstürasyonun sürat ve dayanıklılığa etkisi araştırılmış ve sonuçta 35 kişiden oluşan bayan sporcuların menstürasyonun ikinci günü ile ovülasyon günü olan 14. gün arasında sürat ve dayanıklılık değerleri açısından istatistiksel değerlendirmede anlamlı bir fark bulunmadığı belirtilmiştir (1993: 7).

Menstürasyon döneminin orkestra ve solo performansa etkisi konusunda görüşme yapılan trompet çalan kadın sanatçı E. Arman menstürasyonun ilk gününde dudakların yumuşayabildiği ve ağrı sebebi ile performans sırasında zorluk yaşanabildiği ancak pek çok kadın sanatçının bu dönemde hiçbir performans kaybı yaşamadığı bilgisini aktarmıştır (kişisel iletişim, 18 Mayıs 2017). Kadın korno sanatçısı B. Uysaler diyafram kasının kullanılması sonucunda kanamanın arttığı ve dikkat dağınıklığına sebep olduğunu söylemiştir (kişisel iletişim, 2 Mart 2018). Görüşme yapılan bir diğer kadın korno sanatçısı B. Alkaya ise menstürasyon döneminde yaşanan halsizlik sebebi ile zorluk çektiğini, dil kullanımının daha hantal olduğunu belirtmiştir (kişisel iletişim, 2 Mart 2018).

Kadının fertilité yeteneğini gösteren normal fizyolojik bir süreç olan menstürasyon, toplumun sosyal ve kültürel algısına bağlı olarak her toplumda farklı algılanıp yaşanmaktadır. Menstürasyon döneminde kadınların tutum ve davranışlarının toplumun kültürel yapısından olumlu ve olumsuz yönde etkilenmekte olduğu Sakar, Özkan, Saraç, Atabey ve Nazbak'ın *Öğrencilerin menstrüasyon dönemindeki kültürel davranış ve uygulamaları* isimli çalışmasında sosyal etkileşim içinde bir toplumun bireyleri tarafından oluşturulan kültürel değerlerin insan davranışlarında önemli bir belirleyici olduğu, adölesan dönemindeki kızların menstürasyon dönemi ile ilgili doğru bilgilendirilmedikleri ve kültürel inanışlardan etkilendikleri takdirde yaşam boyunca sürebilecek gerginlik, utanma, korku ve huzursuzluk duyguları yaşayabilecekleri şeklinde açıklanmaktadır (2015: 117-118). Konuyla ilgili müzik eğitimcisi erkek korno sanatçısı K. Gürerk'in menstürasyon dönemi tepkilerinin Türkiye'de kadınlarda ağırlıklı olarak psikolojik olduğu, Avrupa'da eğitim aldığı yıllarda ve yabancı kadın sanatçılarda böyle bir duyumla karşılaşmadığı, burada kültürün ve Türk kadınının yapısının devreye girdiğini düşündüğünü belirtmesi kültürün menstürasyon döneminde kadının davranışlarına etkisini desteklemektedir (kişisel iletişim, 22 Mayıs 2017).

Spor alanında yapılan araştırmalarda da menstürasyon döneminde, öncesinde ya da sonrasında kadının yaşadığı ağrı, ruh hali değişimi, kuvvet kaybı, yorgunluk hali kişiden kişiye göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında bu dönemin kadın sanatçılarda doğrudan olumsuz etki yarattığı söylenemez.

1. 3. 2. Gebeliğin Performans Üzerine Etkisi

Gebeliğin müzik performansına etkisi ile ilgili çalışma bulunamamakla birlikte sporcular üzerine yazılan çalışmalar mevcuttur. Yargıç, Karayılan ve Dönmez, *Gebelik ve egzersiz* isimli çalışmalarında sporcularda gebeliğin performansa etkisi konusunda hazırladıkları derlemede yapılan çalışmaların sportif aktivitelerin ilk trimesterde düşük riskini arttırdığını desteklemediğini, fiziksel uygunluk düzeyi yüksek bir gebede fiziksel aktivitenin gebeliği tehdit ettiğine yönelik inandırıcı kanıtlar olmadığını, tersine gebelik komplikasyonlarının sporcu kadınlarda sporcu olmayanlara göre daha az olduğunu, sporcu kadınlarda sezaryen endikasyonunun yarı yarıya daha az konmuş olduğunu, doğumun sporcu kadınlarda daha kısa sürede ve daha rahat olduğunu, elit sporcuların gebelik dönemlerinde sıklıkla antrenmana devam ettiklerini ve postpartum dönemde spora daha erken dönüş yaptıklarını belirtmektedirler (2014: Elit sporcularda, para. 1-2). Yargıç ve diğerleri öte yandan, tıbbi gözetim gerektiren sağlık sorunları bulunan gebelerin egzersize başlamadan önce bir sağlık profesyoneli tarafından değerlendirilmesi gerektiğini, kalp hastalıkları, restriktif akciğer hastalıkları, 2. ve 3. trimesterde persistan kanama, preeklampsi ya da gebelikle tetiklenen hipertansiyon, erken eylem öyküsü, intrauterin gelişme geriliği, servikal yetmezlik, 26 hafta sonrası plasenta previa, çoklu gebelik, erken membran rüptürü gibi durumlarda egzersizin kontrendike olduğunu belirtmektedirler (Gebelikte egzersiz, para. 2).

Gebeliğin müzik performansına olumsuz kesin bir etkisi olmamakla birlikte gebeliğinin son günlerine kadar performansa devam eden sanatçılar mevcuttur. Riskli gebeliklerde her meslekte olduğu gibi kadına dinlenme ya da performansa ara verme tavsiye edilmektedir. Sezaryen doğumdan sonra dikişlerin iyileşmesiyle birlikte üfleme çalgı çalmak mümkün olmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında gebeliğin ve postpartum döneminin performansa doğrudan olumsuz bir etkisinin olduğu söylenemez.

1. 4. Solunum Sistemi

Üfleme çalgı çalan sanatçılar için solunum sistemi kapasitesi performans kalitesi açısından çok önemlidir. Helvacı'nın *Sağlıklı yaşam, etkili konuşma ve şarkı söylemede doğru nefesi kullanma ve öğrenmeye yönelik uygulamalar* isimli

alışmasında kadın ve erkek solunum sistemi karşılaştırıldığında ciğer kapasitesi: olgun bir erkekte akciğerlerin ağırlığının 1300 gram, (gr.) kadınlarda ise 1000 gr., olgun bir erkeğin nefes aldığı zaman 5000 santimetreküp (cm³), kadının akciğerlerinin ise 4000 cm³ hava aldığı şeklinde açıklanmaktadır (2015: 255).

Kadın ve erkek bedeni üfleme algılar söz konusu olduğunda göğüs kafesi büyüklüğü bakımından da incelenmelidir.

“Ergenlik dönemi içinde bayanların göğüs kafeslerinin gelişimi, erkeklerden daha hızlıdır. Ancak 16 yaşından itibaren erkeklerin göğüs kafeslerinde, kadınların ise karın boşluklarında daha fazla bir gelişim söz konusudur. Yetişkin bayanlarda göğüs kafesi, erkeklere göre daha küçüktür” (Aktaran Koç ve Yüksel, 2015: 3).

Erkek vücudunun kadına göre kas sisteminde kuvvet ve solunum sistemi kapasitesi bakımından avantajlı olduğu görülmesine rağmen müziğin yalnızca kas gücü ile icra edilmediğı, esneklik ve çabukluğun performansta ayırt edici özellikler olduğu ve kadınların bu konuda avantajlara sahip olduğu bilgisiyle, kadın sanatçıların performans için gerekli sistemlerini tam kapasite ile kullandıklarında gerek solo gerek orkestra performanslarında erkek sanatçılar kadar başarı gösterebildikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

2. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ KADIN SANATÇILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

2. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ KADIN SANATÇILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

2. 1. Toplumsal Cinsiyet

Biyolojik cinsiyet insanın doğuştan kadın ve erkek olma durumudur. Kadın ve erkeğin biyolojik ve fiziksel farklılığıdır. Toplumsal cinsiyet kadın ve erkeğin biyolojik farkının kültürel olarak yorumlanıp değerlendirilmesidir. Ecevit’in *Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir?* isimli çalışmasında

“toplumsal cinsiyet (gender), kadın ve erkekler için toplumsal olarak oluşturulmuş roller ve öğrenilmiş davranış ve beklentilere işaret etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu kavram, kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarına işaret eden biyolojik cinsiyetten (sex) farklıdır. Bütün toplumlarda doğuştan gelen bu biyolojik farklılıklar kültürel olarak yorumlanıp değerlendirilir. Böylece hangi davranış ve faaliyetlerin kadınlar veya erkekler için uygun olduğuna, bu iki cinsin hangi haklara, kaynaklara ve güce ne derecede sahip olduğuna ya da olması gerektiğine ilişkin toplumsal beklentiler geliştirilir”

şeklinde tanımlanmıştır (2003: 4).

Tarih boyunca insanların ırk, sınıf, din gibi sebeplerle ayrımcılığa tabi tutulmaları sık görülse de erkeğin sadece cinsiyeti sebebiyle ayrımcılığa uğradığı görülmemektedir. Kadınlar içinse durum farklıdır. Berktaş’ın *Tarihin cinsiyeti* isimli çalışmasına göre kadınlar, aidiyetleri ne olursa olsun, sırf cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa tabi tutulup tarihin yazılması ve yorumlanması işleminden, daha genel olarak sembol yaratma işleminden dışlanmışlar, tarihin yapımına etkin olarak katılan özneler oldukları halde, kendi tarihlerini bilmekten alıkonulmuşlardır (2003: 21). Kadının toplum içinde görünür kılınmasını sağlayan ve bir birey olarak yer edinmesine yardımcı olan ‘ücretli kadın iş gücü’nden burada söz etmek gerekmektedir. Mesleklerin ‘yatay’ ve ‘dikey’ katmanlaşması kadının ekonomik faaliyetlerdeki yerini açıkça göstermektedir.

“Pek çok toplumda meslekler yatay olarak katmanlaşarak ‘kadın işi’ ve ‘erkek işi’ olarak ikiye ayrılırlar. Genel olarak ‘kadın işi’ düşük statülü ve ücretli,

geçici, güvencesiz olan niteliksiz işlerden, buna karşı ‘erkek işi’ yetki ve sorumluluk gerektiren, yüksek ücretli, sürekli, güvenceli olan nitelikli işlerden oluşmaktadır. Türkiye’de tarım sektöründe karşılığı ödenmemiş emek olarak ifade edilen ücretsiz aile çalışanı olarak çalışanların %78,1’ni kadınlar, buna karşı kendi hesabına çalışanların %84,2’si erkekler oluşturmaktadır”(Parlaktuna, 2010: 1222).

The New York Times’da yayınlanan *Yıldız Flütçü, Boston Senfonisi’ne Maaşı Üzerine Dava Açtı* isimli haber, müzikte yatay katmanlaşmaya güzel bir örnektir (Schuessler, 2018). Orkestranın solo flütisti Elizabeth Rowe, kendisine en yakın derecedeki erkek meslektaşı olan solo obuacının maaşının yüzde yetmiş beşini aldığını fark etmesi üzerine orkestraya dava açmıştır. Vergi beyannamelerine göre Rowe, solo obuacıdan her yıl 70.000 dolar daha az ödeme aldığını, bunun yanı sıra aynı pozisyondaki erkek trompet, viyola, timpani ve korno sanatçılarından da az ücret aldığını davada sunmuştur. Davada ayrıca bazı erkek sanatçıların asgari maaşlarının artırıldığı ve otomatik maaş artışları aldıkları ancak Rowe’un bu artışlardan faydalanamadığı belirtilmiştir. Diğer solo enstrümcılardan daha fazla, 27 kez orkestra ile solist olarak görev alan ve eleştirmenlerden olumlu yorumlar alan Rowe’un açtığı bu dava, önde gelen bir orkestra müzisyeni tarafından açılan ilk maaş eşitliği davası olmasıyla emsal niteliği taşımaktadır. Erkek egemen klasik müzik dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmasını başka bir boyuta taşımıştır.

Dikey katmanlaşma ise şöyle açıklanabilir:

“Aynı beşeri sermaye donanımına sahip olan kadın ve erkeğin aynı meslekte farklı iş pozisyonlarında yer alması dikey katmanlaşma olarak tanımlanmaktadır. Bugün kadınların sosyal ve ekonomik yaşamda aldıkları roller artmış olmasına rağmen, üst yönetim kademelerine erkekler kadar ulaşamadıkları ve terfi ayrımcılığına maruz kaldıkları görülmektedir” (Parlaktuna, 2010: 1222).

A sınıfı nitelikteki yarışmalarda kadın sanatçıların özellikle son yıllarda büyük başarı gösterdikleri görülmektedir. Sözgelimi A sınıf yarışmalardan biri olan ARD Müzik Yarışması’nda yalnız bakır üfleme ve vurma çalgı kategorilerine bakıldığında 2007 yılında Vassilena Serafimova timpanide 2., 2016 yılında Kateřina Javůrková kornoda 2., 2018 yılında Selina Ott trompette 1. olmuşlardır. Toplumsal cinsiyet algısından sıyrılıp başarı gösteren kadın sanatçıların orkestra bünyelerinde kadro bulma oranlarının düşmesi müzikte dikey katmanlaşmaya örnektir.

Tarih boyunca kadın nerede diye bakıldığında kadının en fazla ‘ev’de bulunmasını Canay, *Müzik ve Cinsiyet Üzerine* isimli çalışmasında biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet kavramlarını birbirinden ayrı tutmayarak, biyolojik farkların toplumsal cinsiyet alanında varsayılması; tersinden bir okumayla toplumsal alandaki cinsiyet eşitsizliği görünümünün biyolojik cinsiyet farklılıkları zannedilmesi ve bunun erkek bakış açısının en tehlikeli tarafı olduğu şeklinde yorumlamaktadır (2015: 14).

2. 2. Müzik Tarihinde Toplumsal Cinsiyet Algısı

Müzikte toplumsal cinsiyet algısının kadının yaratıcılık eksikliği savı üzerinde yüzyıllardır etkisi görülmektedir. Gates müzikal yaratıcılık ifadesini, bir bestecinin özgün bir müzik yapıtı üretmek üzere müzik öğelerini bir araya getirdiği zihinsel süreç olarak tanımlayarak; on dokuzuncu yüzyıl eleştirmenlerinden bazılarının kompozisyonun matematiksel bir süreç ve dolayısıyla soyut akıl yürütme gerektirdiği düşüncesiyle kadın besteci sayısının azlığını, müzikal kompozisyonun matematikle olan ilişkisine bağlamakta olduğunu ve bu yargının 20. yüzyılın başlarında kadınların Almanya’daki konservatuarlarda teori ve kompozisyon derslerine alınmamasıyla varlığını korumaya devam ettiğini belirtmektedir (Aktaran Özkişi, 2013a: 458).

Kadınların müzik eğitime erişimi konusunda Özkişi’nin *Kadın besteci sorunu: Cinsiyet rollerine ve kadınların yaratıcılıklarına ilişkin yargılar* isimli çalışmasında 1843 yılında kurulan ve bünyesinde Felix Mendelssohn Bartholdy, Robert Schumann, Moritz Hauptmann, Ignaz Moscheles, Ferdinand David ve dönemin diğer ünlü müzisyenlerini barındıran Leipzig Konservatuarı’nın tüm erkek öğrenciler kompozisyon ve teori dersleri almak zorundayken, kadınlar için kompozisyon içermeyen kısaltılmış bir teori müfredatı uygulandığı, o dönemde Leipzig Konservatuarı’nda öğrenim gören İngiliz kadın besteci Ethel Smyth’in 1919 tarihli *Impressions that Remained* adlı otobiyografisinde Smyth’in, Carl Reinecke’nin kompozisyon derslerine girmesine 1877’de izin verildiği bilgisi yer almaktadır (Aktaran Özkişi, 2013a: 461).

Gates, geçmişte kadınların müzik eğitime erişim hakları konusunda karşılaştıkları en büyük engelin profesyonelleşmek için gereken teorik eğitime

erişimlerinin yetersizliği olduğunu; profesyonelleşmenin yolunun kadınların geri çevrildikleri müzik teorisi derslerinden geçtiğini belirtmekte ve 19. yy.ın sonlarına kadar ancak rahibeler, asil ve varlıklı bir aileye mensup olanlar ve yeteneklerinin eşit olarak değerlendirildiği müzisyen bir ailede doğma şansını yakalayanların müzik eğitimine erişimlerinin mümkün olduğunu eklemektedir (Aktaran Özkişi, 2013a: 458).

Aldıkları eğitimle birlikte çağın ünlü besteci ve müzisyenleri ile birlikte çalışmaları kadın müzisyenlerin başarısında ayırt edici bir nokta olmuştur. Klasik dönem ve sonrasında bestecilerin isimleri eşleri ve kardeşleri sebebi ile daha bilindiktir. Fanny Mendelssohn Felix Mendelssohn'un kız kardeşi, Clara Schumann Robert Schumann'ın eşi, Anna Mahler Gustave Mahler'in eşidir.

Bir kadının doğum, evlilik ya da ölüm ilanı dışında isminin yayınlanmasının asilliğini zedeleyeceği inancıyla takma isim kullanarak ya da anonim şekilde yapıtlarını yayınlayan kadın bestecilere Claribel takma ismiyle Charlotte Allington Barnard, Dolores takma ismiyle Ellen Dickson, erkek takma ismi Guy d'Hardelot ile W.J.Rhodes örnek verilebilir.

Kadınların, haksız eleştirileri engellemek için kimi zaman konser programlarına isimlerinin baş harflerini koyarak cinsiyetlerini gizlemelerini 1890'da Crystal Palace'daki bir programdan sonra George Bernard Shaw: 'E. M. Smyth'in Anthony and Cleopatra'sı bitip de besteci sahneye davet edildiğinde, tüm o sarsıcı sesin bir kadın tarafından yazıldığını görünce serseme döndük.' şeklinde aktarmaktadır (Aktaran Özkişi, 2013a: 455).

On dokuzuncu yüzyılın sonları, kadınların müzik tarihine katılımları açısından bir dönüm noktasıdır. Tarihte ilk kez önemli sayıda kadın besteci, müzik alanında yer edinmiştir. Bu büyük değişikliğin önemli nedenlerinden biri konservatuarlarda kadınlara verilen eğitim hakkının genişletilmesi; ikinci ise İlk Feminist Akım¹'in etkisidir.

¹ 18. yy.ın sonlarına doğru batı ülkelerinde ortaya çıkan feminizmin temelinde çalışma hakkı, aile içi şiddet, eşit maaş, kadınlar için seçme ve seçilme hakkı, cinsel istismar ve cinsel şiddet gibi mevzularda kadınları korumak veya eşit haklar elde etme isteği vardır. Feminizmin ilk periyodu orta ve üst sınıflardaki beyaz kadınlar için seçme seçilme hakkı ve politik eşitlik isteğiyle ortaya çıkmıştır. İkinci dalgada amaç sosyal ve kültürel eşitsizliği ortadan

Tunçdemir *Müzik Sanatında Kadın Olgusu, Yaratıcılığı ve Besteciliği* isimli çalışmasında feminist akımın ve kadın örgütlenmesinin kadınların müzik tarihindeki yerine etkisinin, kadınların erkeklerin dünyasında önemli rolleri üstlenmesinde yardımcı olduğu, bunun müzik dünyasına da yansıdığı ve ‘Kadın Besteciler Birliği’nin’ kurulmasına, çeşitli uluslararası sempozyum ve festivallerin, konferansların yapılmasına ön ayak olduğu ve kadınların engeller bulmadan daha hızlı şekilde ilerleme sağlayabildikleri şeklinde olduğunu belirtmektedir (2004: Ayrıca kadın, para. 11). Özkişi’nin çalışmasında Amerikalı eleştirmen Rupert Hughes’un ‘Dünyanın her yerinde kadın zekâsı müzik yapıyor... Bir yayıncı, kadın kompozisyonlarının birkaç yıl önce toplamın onda biriyken, şimdi ise neredeyse üçte ikiye ulaştığını söylüyor.’ sözleri kadınların eser üretimlerinin ne kadar arttığını vurgulamaktadır (Aktaran Özkişi, 2013a: 462).

Gelinen bu noktada kadın müzisyenlerin müzik akademilerinde başarılı kadın ve erkek müzik eğitimcileriyle çalışma fırsatı bulmasıyla müzik üreticiliği ve çalıcılıkta büyük gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılabilir.

Kadının müzikal yaratıcılığı üzerine düşünceler erkeğe göre eksik olduğu şeklindedir. Özkişi’nin çalışmasında Scott’a göre müzik dünyası ‘ev’ olan kadınların bir çalıcı ya da besteci olarak halkın içine girmeleri kabule bağlı, çalgı seçimlerinde tuşlu çalgılar kabul görmekte, çello çalmak için bacakları bir kadına yakışmayan şekilde yerleştirmek, üfleme çalgılar çalmak için yüzün şeklini bozmak uygun bulunmamaktaydı (Aktaran Özkişi, 2013a: 463).

Çocuk ve ev içi sorumlulukları sebebiyle kadının müzik yaratıcılığındaki şansının kısıtlı olduğu Rorem tarafından “Müzik bir amatörün dili değildir. En az profesyonellik ve en fazla zamanı gerektirir. İki saatlik bir operayı var etmek, günde on saatlik yaklaşık üç yıllık bir serüvendir. Bir kadını ailesine bakıp sanatta da bu yeterliliği gösterirken düşünmek zordur.” (Aktaran Özkişi, 2013a: 464) şeklinde dile getirilirken besteci Emil Naumann’ın erkeklerin yaratıcı gücü hakkında “Müzik tüm

kaldırmaktır. Üçüncü dalga ise 1980 ve 1980 arasında ortaya çıkarak yenilenmiş bir strateji ve referans ile kadınların politikada ekseriyeti teşkil etmesi gereğini dava edinmiştir.

sanatların en erilidir, çünkü temelde yaratıcı düşünceye dayanır. Bütün yaratıcı eserlerin erkeklere ait olduğu çok iyi bilinmektedir.” (Aktaran Özkişi, 2013a: 452), Jean-Jacques Rousseau’nun “Genel olarak kadınların ne bir şey hakkında fikri ne de zekâsı vardır... Bilimle, yetenek ve çok çalışmayla edinilebilecek her şeyi elde edebilirler, ama ruhun ateşini yakan kıvılcım, o zekâ, coşkuyu kalbin derinliklerine götüren erişim her zaman için kadınların yazılarında eksik olacaktır. Eserleri soğuktur. İçinde istediğiniz kadar akıl bulabilirsiniz ama asla bir ruh yoktur.” (Aktaran Özkişi, 2013a: 453), Immanuel Kant’ın “Aydın bir kadın kitaplara sahiptir; tıpkı bir kol saati gibidir, insanların görmesi için kolunda taşır, ama ya çalışmıyordur ya da güneşe göre kurulmamıştır.” (Aktaran Özkişi, 2013a: 453) sözleri ve kadın caz davulcusu Allison Miller’ın erkek müzisyenlerin ‘sen hiç de kız gibi çalmıyorsun’ dediklerini ve bunu bir iltifat gibi dile getirdiklerini belirtmesi tarih boyunca kadının yaratıcılık eksikliği savı üzerine verilebilecek örneklerdir (Aktaran Uyar, 2013: 93).

2. 3. Çalgıların Cinsiyetlendirilmesi ve Kültürün Etkisi

Bütün toplumlarda farklı seviyelerde kendini gösteren toplumsal cinsiyet ayrımcılığı müzikte kadının ya da erkeğin hangi çalgıyı çalacağı, performansın nerede yapılacağı ve sanatçı olarak halka kabul gibi konularda kendini göstermektedir. Çalgı seçimi ve meslek hayatının devamı konusunda Türkiye’de ve dünya genelinde orkestralarda bakır üfleme ve vurma çalgı rahlelerinde kadın sanatçı sayısının azlığı ve çoğu rahlede yokluğu ve virtüözite özelinde erkek sanatçı sayısının üstünlüğü toplumsal cinsiyet algısının yarattığı etkiyi destekler niteliktedir.

Tablo 1. Türkiye’de Devlet ve Belediye Bünyesindeki
Orkestralarda Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan Sanatçılarda
Kadın Erkek Sayısı

	Trpt.	Trmb	Korn.	Tuba	Vurm
İzmir Devlet Senfoni Orkestrası (D.S.O.)	1 (2)	0 (3)	0 (5)	0 (1)	2 (5)
İzmir Devlet Opera ve Balesi (D.O.B.)	1 (4)	0 (5)	0 (5)	0 (1)	0 (5)
İstanbul D.S.O.	0 (4)	1 (3)	0 (4)	0 (2)	0 (2)
İstanbul D.O.B.	1 (5)	1 (6)	0 (7)	0 (2)	0 (5)
Cumhurb aşkanlığı S.O.	0 (4)	0 (2)	0 (4)	0 (1)	0 (4)
Ankara D.O.B.	1 (6)	1 (7)	1 (10)	0 (1)	1 (7)

Bursa Bölge Senfoni Orkestrası (B.S.O.)	1 (2)	0 (3)	0 (2)	0 (0)	0 (3)
Çukurova D.S.O.	0 (2)	0 (3)	0 (4)	0 (1)	0 (2)
Mersin D.O.B.	1 (1)	0 (2)	0 (3)	0 (1)	1 (3)
Eskişehir Büyükşehi r Belediye Senfoni Orkestrası (B.B.S.O.)	1 (3)	1 (3)	1 (4)	0 (0)	0 (3)
Antalya D.S.O.	0 (1)	0 (2)	0 (1)	0 (0)	0 (3)
Antalya D.O.B.	0 (3)	0 (4)	2 (5)	0 (1)	0 (5)
Samsun D.O.B.	2 (3)	0 (4)	1 (5)	0 (0)	2 (4)

Not. Orkestra kadro bilgilerine ilişkin erişim adresleri için bkz.
İnternet kaynakları

Tablo 2. Dünyada Önde Gelen Orkestralarda Bakır Üfleme ve
Vurma Çalgı Çalan Sanatçılarda Kadın Erkek Sayısı

	Trpt	Trmb	Korn	Tuba	Vurm
Berlin Filarmoni Orkestrası (F.O.)	0 (4)	0 (5)	1 (7)	0 (1)	0 (6)
Viyana F.O.	0 (6)	0 (4)	0 (10)	0 (2)	0 (6)
Londra F.O.	1 (2)	0 (3)	0 (5)	0 (1)	0 (3)
Royal Concertge bauw O.	0 (5)	0 (5)	2 (7)	0 (1)	0 (5)
Londra S.O.	0 (3)	0 (4)	1 (4)	0 (0)	0 (5)
Chicago S.O.	0 (3)	0 (3)	1 (5)	0 (1)	2 (6)
Bavarian					

Radio S.O.	0 (5)	0 (5)	1 (7)	0 (1)	0 (5)
Cleveland O.	0 (4)	0 (4)	0 (5)	0 (1)	0 (5)
Budapest Festival O.	0 (4)	0 (4)	0 (5)	0 (1)	0 (5)
Dresden Staatskap elle O.	0 (8)	0 (6)	0 (12)	0 (2)	0 (8)
Boston S.O.	0 (4)	0 (3)	1 (6)	0 (1)	0 (5)
New York F.O.	0 (4)	0 (4)	2 (6)	0 (1)	0 (5)
San Francisco S.O.	0 (5)	0 (5)	2 (6)	0 (1)	0 (5)
Russian National O.	0 (4)	0 (4)	0 (6)	0 (1)	0 (5)
Leipzig Gewandh aus O.	0 (9)	1 (9)	1 (12)	0 (3)	0 (9)
Metropolit an Opera House O.	0 (6)	0 (4)	4 (8)	0 (1)	0 (4)

Not. Orkestra kadro bilgilerine ilişkin erişim adresleri için bkz. İnternet kaynakları

Tablo 3. Virtüözlük Özelinde Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Alanında Kadın Erkek Sayısı

	Erkek	Kadın
Trompet	Maurice Andre, Winton Marsalis, Sergei Nakariakov, Timofei Dokshizer, Guy Touvron, Miles Davis, Bernard Soustrot, Chet Baker, Louis Armstrong, Dizzy Gillespie, James Morrison	Alison Balsom, Tine Think Helseth
Trombon	Joseph Alessi, Michael Becquet, Christian Lindberg, Frank Rossolino, Arthur Pryor, Nicola Ferro, Nitzan Haroz, Denis wick, Nick Hutson, Bill Watrous, Ian Bousfield, Alain Trudel, Ralph Sauer	Abbie Conant, Emily Asher

Korno

Hermann Baumann,
 Stefan Dohr, Frank
 Lloyd, Barry Tuckwell,
 Dale Clevenger, Klaus
 Wallendorf, Fergus
 McWilliam, Stefan de
 Leval Jezierski, Dennis
 Brain, Jeff Nelsen,
 Radovan Vlatkovic,
 Philip Mayers, Radek
 Baborak

Marie Luise, Neunecker
 Froydis, Ree Wekre,
 Julie Landsman, Sarah
 Willis, Jennifer
 Montone

Tuba

Arnold Jacobs, Harvey
 Phillips, Winston
 Morris, Jim Self, Rich
 Matteson, Brian
 Bowman, Oystein
 Baadsvik, Gene
 Pokorny, Don
 Butterfield, Steven
 Mead, Bill Bell,
 Michael Lind, Kevin
 Morgan, Eli Newberger

Carol Jantsch, Deanna
 Swoboda, Connie
 Weldon

Vurmali

Ney Rosauro, Martin
 Grubinger, Emmanuel
 Sejourne, Evelyn
 Glennie, Matthias
 Schmitt, Jasmin
 Kolberg, Gary Burton,
 John Beck, David
 Friedman, Steve Smith,
 Blake Tyson, Gordon
 Stout, Alex Jakobowitz

Keiko Abe, Evelyn
 Glennie, Jasmin
 Kolberg, Nanae
 Mimura, Janis Potter,
 Katarzyna Mycka

Not. Sanatçı isimlerinin bilgisi görüşme yapılan sanatçılardan edinilmiştir.

Toplumsal zihniyet, kültür gibi unsurlar kadının ve erkeğin müzikteki yeri konusunda ayırt edicidir. Çünkü bir toplulukta kabul edilemeyecek anlayışlar farklı topluluklarda sorun teşkil etmemektedir. Örnek olarak Çak ve Beşiroğlu'nun *Avrupa müzik çalışmalarında kadın* isimli çalışmasında Brezilya'da kagutu adı verilen flütü kadın cinsel organını temsil ettiği düşüncesiyle yalnızca erkeklerin çalabildiği, benzer şekilde Güney Cezayir'de tazammart adlı flütün sadece erkekler tarafından çalınabildiği, tam tersi Amerika okullarında müzik programlarında flütün yoğunlukla kız öğrenciler tarafından tercih edildiği, Bulgaristan geleneklerinde yalnızca erkeklerin çalgı çalmasının uygun bulunduğu; kadınların müzik yaptıklarında dedikodulara hedef oldukları belirtilmektedir (2013: 59). Çalgıların cinsiyetlendirilmesinin örneklendirilmesi batı Afrika'da yaşayan Berberi bir kabile olan Tuareg'lerde yalnızca kadınların ve özellikle yaşlı kadınların çaldığı imzad adlı tek telli yaylı bir çalgı ve bu çalgı repertuarı üzerine yapılmış çalışmalarla, bir Japon flütü olan Shakuachi'nin yalnızca erkekler tarafından çalınabiliyor olması ve aynı zamanda onlar için bir statü sembolü olmasıyla, Avustralya yerlilerinin ünlü nefesli çalgısı didgeridoo'nun da yalnızca erkeklere özgü bir çalgı olması ile çeşitlendirilebilir (Beşiroğlu ve Koçhan, 2015: 136). Uyar'ın *Türkiye'de caz müziğinde kadın: çalgı icracılığına toplumsal cinsiyet merkezli yaklaşımlar* isimli çalışmasında kadınların Papua Yeni Gine'de ayinlerde çalınan 'kutsal flüt'leri çalmalarından da öte görmelerinin dahi uğursuzluk getirip, bu çalgıların onların doğurganlığını arttırıp topluluğun bakabileceğinden çok çocuk dünyaya getirmelerine sebep olacağı inancı aktararak, günümüzde orkestralarda kadınların çoğunlukla flüt ya da klarnet gibi çalgıları çaldıkları, Leslie Gourse'nun caz tarihinde özellikle trompet, saksafon, trombon gibi üfleme çalgıları çalan kadınların en büyük önyargılarla yüzleşmek durumunda kaldığı fikri belirtilmiş; flugherhorn sanatçısı Nadine Jansen'in anısı 'bir performans sırasında seyircilerden bir erkeğin gelip, çalgısının ucuna vurarak "bir kadının bunu yaptığını görmekten nefret ediyorum!" dediği şeklinde aktarılmıştır (Aktaran Uyar, 2013: 89-90). Yakın zamana gelindiğinde Uyar'ın çalışmasında caz müziğinin erken dönemlerinde kadın sanatçılardan yalnızca piyanistlerin endüstri içerisinde tutunabildikleri ve müzik üretim sistemindeki 'sözde' rol dağılımında erkeklerin çalgı çalarken kadınların şarkıcı rollerini devraldığı, 20. yy. başlarının Kuzey Amerika'sında piyano ve arp gibi çalgıların kadınlar için uygun

çalgılar olduğunun düşünüldüğü aktarılmaktadır (Aktaran Uyar, 2013: 88). Yazar Michelle Cliff caz trompetçisi ve şarkıcısı Valaida Snow'un hayatından ilham alarak yazdığı kitabında caz müziği icra eden bir kadının toplum içinde ötekileştirilmesini 'Bir kadın. Bir siyahi kadın. Bir siyahi kadın müzisyen. Trompet çalan siyahi bir kadın müzisyen. Üfleyen bir aşüfte. Hanımefendi bir trompet sanatçısı. Sözünü sakınmayan bir kadın. Otuzlarında. Oldukça başarılı oldu. Bir zenci için, bir kadın için, kadının kendisi olmayan bir araç ile, kendi teninden değil, metalden bir çalgı ile.' sözleriyle dile getirmektedir (Aktaran Uyar, 2013: 86).

2. 4. Toplumsal Cinsiyetin Bakır Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan Kadın Sanatçılar Üzerindeki Etkisi

Çalgıların cinsiyetlendirilmesi ve toplumsal cinsiyetin kadın üfleme ve vurma çalgı sanatçılarına etkisi konusunda görüşleri alınan vurma çalgı sanatçısı Ö. Sözvar toplumsal cinsiyet ile ilgili vurma çalgı çalmaktan ziyade kadın sanatçı olmanın Türkiye'de psikolojik zorluklar yarattığını, kendisi birebir yaşamasa da çevresinden birkaç örnek duyduğunu dile getirmiştir (kişisel iletişim, 22 Mayıs 2017). Yapılan görüşmede

“Ülkenin sosyolojik yapısı kadınlara sahnede özgürce her şeyi çalıp söyleyebilme şansını çok tanımıyor. Nüfus olarak bakıldığında erkeklerin daha fazla olduğu müzik alanında doğal olarak kadınlarla erkekler sırt sırta senelerce birlikte okuyup birlikte çalışmaktadırlar. Bunu kaldıramayıp okulu bırakan insanlar veya çocuğuna baskı yapan aileler olduğu gibi, maalesef sözlü ya da fiziksel şiddet ve tacize uğrayan kadınlar da vardır. Çalışma saatleri, provalar, eğitimler derken kendi aile ve sosyal hayatına yeterince vakit ayıramamakta maalesef bazı kadın sanatçılarda sosyal baskıya sebep olabilmektedir.”

şeklinde toplumsal cinsiyetin kadın sanatçılar üzerindeki etkisinden bahsetmiştir (kişisel iletişim, 22 Mayıs 2017). Toplumsal cinsiyet algısıyla kadın sanatçıların performanslarında yetersiz olduğu yargısını görüşme yapılan kadın trompet sanatçısı E. Arman kendi yaşadığı bir deneyimle “özel bir konserde bir orkestra şefi 1. rahlede bir kadın trompetçinin oturduğunu gördüğünde bunu kabul edemeyeceğini söylemişti. Ancak beklediğinden çok daha iyi bir performans ortaya koyduğumda özürlerini ilettiler.” şeklinde aktarmıştır (kişisel iletişim, 18 Mayıs 2017). Kadın bakır üfleme ve vurma

çalgı çalan sanatçıların eğitim hayatları boyunca yaşadıkları zorluklar, konservatuvarda eğitimci olan erkek trompet sanatçısı B. Matniyazov tarafından eğitim hayatları boyunca kadın trompet sanatçılarının eğitimciler ve trompet sınıfı arkadaşları tarafından toplumsal cinsiyet sebebiyle sorun yaşamadığı ancak çok çeşitli kesimden öğrenci ile karşılaştıkları, aileden ve yakın çevreden kaynaklı sorunlar yaşanabileceği şeklinde yorumlanmıştır (kişisel iletişim, 22 Mayıs 2017). Kadın korno sanatçısı B. Uysaler toplumsal cinsiyet ve kültürün performans üzerindeki etkisi hakkındaki düşüncelerini “Her sanatçı işini en iyi şekilde yapmak mecburiyetindedir, seyircinin kültür anlayışı ya da takdir edip etmemesi kişiyi etkilememelidir.” şeklinde dile getirmiş, kendi yaşadığı toplumsal cinsiyet algısı kaynaklı deneyimlerini

“Kadın kornocu / kadın tromboncu / aynı erkek gibi çalışıyor / gözünü kapat, dinle aynı erkek vs. gibi ayrımcı cümleler öğrenciliğimden itibaren maruz kaldığım sözlerdir. Fakat bunun zamanla, alanında bol bol yetenekli ve çalışkan kadın enstrümancular yetiştikçe azaldığını da gözlemliyorum.”

şeklinde aktarmıştır (kişisel iletişim, 2 Mart 2018).

Çalgı seçimi, çalışma saatleri, prova ve konser saatleri, ev içi ve çocukların sorumluluğu nedeniyle mesleğin devamını getirebilme, kadının sahnede sözlü ve fiziksel tacize uğrama olasılığı, erkek meslektaşlar tarafından kabul edilip edilmeme kadın sanatçıların mesleki hayatları konusunda toplumsal cinsiyet sebebiyle yaşadıkları belirleyici etkilere sahiptir. Bununla birlikte Özkişi’nin çalışmasında önde gelen radikal feministlerden Judith Butler’ın toplumsal cinsiyetin akışkan ve değişken olduğu düşüncesi “toplumsal cinsiyet ifadelerinin altında yatan bir toplumsal cinsiyet kimliği yoktur aslında... kimlik, tam da kendi sonuçları olduğu söylenen ‘ifadeler/dışavurumlar’ tarafından meydana getirilir.” şeklinde dile getirilir (Aktaran Özkişi, 2013b: 897). Profesör David Gauntlett Butler’ın görüşünü şöyle yorumlar:

“Toplumsal cinsiyet bir performanstır; evrensel anlamda kim olduğundan çok, belli zamanlarda ne yaptığındır. Butler, geleneksel olsun ya da olmasın bir toplumsal cinsiyet performansına güvendiğimizi savunur; dolayısıyla toplumsal cinsiyet performansı sergileme sorunu değil, performansın alacağı biçimdir. Bu konuda farklı olmayı seçerek toplumsal cinsiyet normlarını ve maskülen/feminen ikiliğini değiştirebiliriz. Bu şekliyle kimlik düşüncesi serbestçe hareket eder ve bir ‘öz’e bağlı değildir. Ondan ziyade bir performans ve queer teorisinin kilit fikirlerinden biridir. Bu açıdan bakıldığında

kimliklerimiz, toplumsal cinsiyet yüklenmiş olsun ya da olmasın, kendine ait içsel bir ‘öz’ değil, performanslarımızın dramatik (nedeni değil) sonucudur” (Aktaran Özkişi, 2013b: 897).

Postyapısalcı feminizme göre kadın ve erkeğin kendi kimliğini seçebiliyor olması ve toplumsal cinsiyetin kişiye göre değişkenlik gösterebileceği fikri müzikte her kadın sanatçının toplumsal cinsiyet algısından farklı oranlarda etkilenebileceği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Kadın ve erkek vücudunun fiziksel özellikleri performansa avantaj ve dezavantajları bakımından karşılaştırıldığında solunum sisteminde akciğer kapasitesi, kas sisteminde kuvvet, sinir sisteminde heyecanlı olma halinin daha az olması sebebiyle erkeğin avantajlı olduğu söylenebilir. Solunum sisteminde karın boşluğunun daha çok genişlemesinin diyafram kullanımı açısından, kas sisteminde eklemlerde sürtünmenin daha az olmasıyla esneklik konusunda ve sinir sisteminde motor sistemin daha süratli çalışmasının çabukluk ile ilgili kadınlara avantaj sağladığı söylenebilir.

Yapılan görüşmeler sonucunda kadın sanatçıların fiziksel olarak erkek sanatçılara göre zorluk çekmedikleri sonucuna varılabilir. Görüşme yapılan erkek sanatçılar tarafından eğitim ve meslek hayatları boyunca kadın sanatçıların toplumsal cinsiyet algısıyla zorluk çekmedikleri, bu zorluğun yalnızca aile ve çevre tarafından oluşabileceği söylene de kadın sanatçıların, kendi yaşadıkları ya da çevrelerinde yaşanan toplumsal cinsiyet algısı kaynaklı sorunlar olduğu görüşüyle bu sorunların kadın sanatçıların eğitim ve meslek hayatlarını etkilediği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet algısının yalnızca günümüzde değil tarih boyunca müzikte kadının ve erkeğin konumunu etkilediği çalgı seçiminde, müzik eğitimine erişim hakkında ve mesleki hayata devam edilmesi gibi konularda kendini göstermektedir. Bakır üfleme ve vurma çalgı rahlelerine kadın ve erkek sayısını karşılaştırmak üzere bakıldığında erkek sanatçı sayısının belirgin şekilde fazla olduğu pek çok orkestrada pek çok rahlede fiziksel hiçbir yetersizliği olmamasına rağmen kadın sanatçıların yer almadığı görülmektedir. Benzer şekilde virtüözite özelinde kadın erkek sayısı karşılaştırıldığında erkek sanatçı sayısı çok daha fazladır.

Tarih boyunca toplumsal cinsiyet algısıyla müzik eğitimine eşit şekilde erişim hakkı sektöre uğrayarak, yaratıcılık ve çalışıcılık yetersizliği yargısıyla değerlendirilen, fiziksel özelliklerinin hiçbir olumsuz etki ya da eksiklik yaratmadığı görülen kadın sanatçılar, toplumsal cinsiyet algısından ne kadar az etkilendikleri ölçüsünde erkek sanatçılar kadar müzik dünyasında yer edinebilmektedirler.

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, CANAY, Dilara (2015). Müzik ve Cinsiyet Üzerine. http://www.academia.edu/10365183/MÜZİK_VE_CİNSİYET_ÜZERİNE [15 Mart 2018].

BERKTAY, Fatmagül (2003). *Tarihin cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.

BEŞİROĞLU, Şefika, Şehvar, KOÇHAN, Günay (2015). Çeng: Bir Çalgının Toplumsal Cinsiyet Üzerinden Kadın Simgesi Olarak Kuzey Hint, Timur ve Osmanlı Saraylarındaki Görsel Malzemeler Üzerinden Değerlendirilmesi. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/BE%C5%9E%C4%B0RO%C4%9ELU-%C5%9E-%C5%9Eehvar-KO%C3%87HAN-G%C3%BCnay-%C3%87ENG-B%C4%B0R-%C3%87ALGININ-TOPLUMSAL-C%C4%B0NS%C4%B0YET-%C3%9CZER%C4%B0NDEN-KADIN-S%C4%B0MGES%C4%B0-OLARAK-KUZEY-H%C4%B0NT-T%C4%B0MUR-VE-OSMANLI-SARAYLARINDAK%C4%B0-G%C3%96RSEL-MALZEMELER-%C3%9CZER%C4%B0NDEN-DE%C4%9EERLEND%C4%B0R%C4%B0LMES%C4%B0.pdf> [15 Mart 2018].

ECEVİT, Yıldız (2003). “Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir?”, *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, Yıl 25, Sayı 4, 2003 Özel Eki. <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/495.pdf> [15 Mart 2018].

ERSOY, ÇAK, Şeyma, BEŞİROĞLU, Şefika, Şehvar (2013). “Avrupa müzik çalışmalarında kadın”, *Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, Yıl 6, Sayı 59. http://portekademik.itu.edu.tr/docs/librariesprovider181/Yay%C4%B1n-Ar%C5%9Fivi/6.-say%C4%B1/porte_akademik-6-5.pdf [15 Mart 2018].

GÜLTEKİN, Mücahit (2014). *Bilimsel Araştırmalarda Kadın Erkek Farklılıkları*. http://turkiyeaileplatformu.com/wp-content/uploads/2014/07/arastirma_kadin_erkek_farkliliklari.pdf [15 Mart 2018].

HELVACI, Ayhan (2015, Mayıs). *Sağlıklı yaşam, etkili konuşma ve şarkı söylemede doğru nefesi kullanma ve öğrenmeye yönelik uygulamalar*. Uluslararası Sanat ve Sağlık Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Medipol Üniversitesi, İstanbul.

KOÇ, Hürmüz, YÜKSEL, Oğuzhan (2015). “Kadınlarda fiziksel ve fizyolojik performansın değerlendirilmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 9, ss. 1-9. http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/9/239-250.pdf [15 Mart 2018].

ÖZDEMİR, Rezzan, KÜÇÜKOĞLU, Selçuk (1993). “Bayan sporcularda menstruasyonun sürat ve dayanıklılığa etkisi”, *Spor Bilimleri Dergisi*, Yıl 4, Sayı 4, ss. 3-9. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sbd/article/viewFile/5000092568/5000086053> [15 Mart 2018].

ÖZKİŞİ, Zeynep, Gülçin (2013a). “Kadın besteci sorunu: Cinsiyet rollerine ve kadınların yaratıcılıklarına ilişkin yargılar”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Yıl 8, Sayı 3, ss. 449-470. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933044.pdf> [15 Mart 2018].

ÖZKİŞİ, Zeynep, Gülçin (2013b). “Müzik disiplini bağlamında feminist müzik teorisi ve cinsiyet semantiği”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Yıl 8, Sayı 12, ss. 889-961. <http://docplayer.biz.tr/10704752-Muzik-disiplini-baglaminda-feminist-muzik-teorisi-ve-cinsiyet-semantigi-ozet.html> [15 Mart 2018].

PARLAKTUNA, İnci (2010). “Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi”, *Ege Akademik Bakış*, Yıl 10, Sayı 4, ss. 1217-1230. http://www.onlinedergi.com/makaledosyalar/51/pdf2010_4_10.pdf [15 Mart 2018].

SAKAR, Tuğçe, ÖZKAN, Hava, SARAÇ, Merve, Nur, ATABEY, Kader, NAZBAK, Melahat (2015). “Öğrencilerin menstrüasyon dönemindeki kültürel davranış ve

uygulamaları”, *Turkish Family Physician*, Yıl 6, Sayı 3. <http://turkishfamilyphysician.com/wp-content/uploads/2016/07/C6-S3-ogrencilerin-Menstruasyon-D%C3%B6nemi.pdf> [15 Mart 2018].

SCHUESSLER, Jennifer (2018, 6 Temmuz). Star flutist sues Boston Symphony over pay equity. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2018/07/06/arts/music/boston-symphony-orchestra-equal-pay-massachusetts.html> [2 Ocak 2019].

TUNÇDEMİR, İlknur (2004, Mart). *Müzik Sanatında Kadın Olgusu, Yaratıcılığı ve Besteciliği*. Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyumu’nda sunulan bildiri, Yeditepe Üniversitesi G.S.F., İstanbul. http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/I-Tuncdemir_4.html [15 Mart 2018].

UYAR, Yaprak, Melike (2013). “Türkiye’de caz müziğinde kadın: çalgı icracılığına toplumsal cinsiyet merkezli yaklaşımlar”, *Toplumsal Cinsiyet*, Yıl 6. http://porteakademik.itu.edu.tr/docs/librariesprovider181/Yay%C4%B1n-Ar%C5%9Fivi/6.-say%C4%B1/porte_akademik-6-9.pdf [15 Mart 2018].

YARGIÇ, Melda, Pelin, KARAYILAN, Şerife, Şeyma, DÖNMEZ, Gürhan (2014). “Gebelik ve egzersiz”, *Spor Hekimliği Dergisi*, Yıl 49, Sayı 3, ss. 091-098. <http://www.sporhekimligidergisi.org/tam-metin/26/tur> [15 Mart 2018].

Elektronik Kaynaklar

ARD Müzik Yarışması sonuçları için erişim adresleri:

2007 Timpani: <file:///C:/Users/Pc/Downloads/preistraeger-pdf142.pdf>

2016 Korno: <file:///C:/Users/Pc/Downloads/preistraeger-pdf120.pdf>

2018 Trompet: <https://www.br.de/ard-music-competition/participants-and-results/index.html>

Tablo 1, Tablo 2 erişim adresleri:

Ankara Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx> [15 Mart 2018].

Antalya Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx#> [15 Mart 2018].

Antalya Devlet Senfoni Orkestrası: <http://antalyasenfoni.gov.tr/sanatcilar/> [15 Mart 2018].

Bavarian Radyo Senfoni Orkestrası: <https://www.br-so.com/orchestra/instrumentation/> [15 Mart 2018].

Berlin Filarmoni Orkestrası:

Trompet: <https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018].

Trombon: <https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018].

Korno: <https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018].

Tuba: <https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018].

Vurma çalgı: <https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018],
<https://www.berliner-philharmoniker.de/orchester/> [15 Mart 2018].

Boston Senfoni Orkestrası:

Trompet: <https://www.bso.org/brands/bso/about-us/musicians/bso-musicians/brass/trumpets.aspx> [15 Mart 2018].

Trombon: <https://www.bso.org/brands/bso/about-us/musicians/bso-musicians/brass/trombones.aspx> [15 Mart 2018].

Korno: <https://www.bso.org/brands/bso/about-us/musicians/bso-musicians/brass/horns.aspx> [15 Mart 2018].

Tuba: <https://www.bso.org/brands/bso/about-us/musicians/bso-musicians/brass/tuba.aspx> [15 Mart 2018].

Vurma algı: <https://www.bso.org/percussion-timpani-harp/timothy-genis.aspx> [15 Mart 2018], <https://www.bso.org/brands/bso/about-us/musicians/bso-musicians/percussion.aspx> [15 Mart 2018].

Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası: <http://www.bursasenfoni.gov.tr/tr/orkestra/artist> [15 Mart 2018].

Chicago Senfoni Orkestrası:

Trompet: <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/trumpet/> [15 Mart 2018].

Trombon: <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/trombone/> [15 Mart 2018].

Korno: <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/horns1/> [15 Mart 2018].

Tuba: <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/tuba/> [15 Mart 2018].

Vurma algı: <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/timpani/> [15 Mart 2018], <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/percussion/> [15 Mart 2018].

Cleveland Orkestrası: <https://www.clevelandorchestra.com/About/Musicians-and-Conductors/Meet-the-Musicians/> [15 Mart 2018].

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası: <http://www.cso.gov.tr/tr/orkestra> [15 Mart 2018].

Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası: <http://cdso.gov.tr/sanaticilar> [10 Aralık 2018].

Dresden Staatskapelle Orkestrası: <http://www.staatskapelle-dresden.de/staatskapelle/orchestermmitglieder/> [15 Mart 2018].

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası:

Trompet: <http://senfoni.eskisehir.bel.tr/orkestra.php?idork=11> [15 Mart 2018].

Trombon: <http://senfoni.eskisehir.bel.tr/orkestra.php?idork=12> [15 Mart 2018].

Korno: <http://senfoni.eskisehir.bel.tr/orkestra.php?idork=10> [15 Mart 2018].

Vurma çalgı: <http://senfoni.eskisehir.bel.tr/orkestra.php?idork=13> [15 Mart 2018].

İstanbul Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx#> [15 Mart 2018].

İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası:

Trompet: <http://www.idso.gov.tr/kategori/4119-trompet> [15 Mart 2018].

Trombon: <http://www.idso.gov.tr/kategori/4120-trombon> [15 Mart 2018].

Korno: <http://www.idso.gov.tr/kategori/4118-korno> [15 Mart 2018].

Tuba: <http://www.idso.gov.tr/kategori/4121-tuba> [15 Mart 2018].

Vurma çalgı: <http://www.idso.gov.tr/kategori/4122-timpani> [15 Mart 2018],
<http://www.idso.gov.tr/kategori/4123-vurmali-sazlar> [15 Mart 2018].

İzmir Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx> [15 Mart 2018].

İzmir Devlet Senfoni Orkestrası:

Trompet: <http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/trompet> [15 Mart 2018].

Trombon: <http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/trombon> [15 Mart 2018].

Korno: <http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/korno> [15 Mart 2018].

Tuba: <http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/tuba> [15 Mart 2018].

Vurma algı: <http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/timpani> [15 Mart 2018],
<http://www.izmirsenfoni.gov.tr/orkestra/vurma-calgilar> [15 Mart 2018].

Leipzig Gewandhaus Orkestrası: <https://www.gewandhausorchester.de/en/orchester/> [15 Mart 2018].

Trompet: <http://www.metorchestramusicians.org/trumpet> [15 Mart 2018].

Trombon: <http://www.metorchestramusicians.org/trombone> [15 Mart 2018].

Korno: <http://www.metorchestramusicians.org/french-horn> [15 Mart 2018].

Tuba: <http://www.metorchestramusicians.org/tuba> [15 Mart 2018].

Vurma algı: <http://www.metorchestramusicians.org/timpani> [15 Mart 2018],
<http://www.metorchestramusicians.org/percussion> [15 Mart 2018].

Londra Filarmoni Orkestrası:

Trompet: <https://www.lpo.co.uk/table/musician-biographies/trumpet/> [15 Mart 2018].

Trombon: <https://www.lpo.co.uk/table/musician-biographies/trombone/> [15 Mart 2018].

Korno: <https://www.lpo.co.uk/table/musician-biographies/horn/> [15 Mart 2018].

Tuba: <https://www.lpo.co.uk/table/musician-biographies/tuba/> [15 Mart 2018].

Vurma algı: <https://www.lpo.co.uk/table/musician-biographies/percussion/> [15 Mart 2018].

Londra Senfoni orkestrası: <https://lso.co.uk/orchestra/players.html> [15 Mart 2018].

Mersin Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx> [15 Mart 2018].

Metropolitan Opera House Orkestrası:

Royal Concertgebouw Orkestrası: <https://www.concertgebouworkest.nl/en/musicians> [15 Mart 2018].

Rusya Ulusal Orkestrası: <http://russiannationalorchestra.org/about/musicians/> [15 Mart 2018].

Samsun Devlet Opera ve Balesi: <https://secure.dobgm.gov.tr/opera2013/devopera.aspx#> [15 Mart 2018].

San Francisco Senfoni Orkestrası:

Trompet: <https://www.sfsymphony.org/About-Us/Musicians-Conductors/Members-Of-Orchestra/Trumpets> [15 Mart 2018].

Trombon: <https://www.sfsymphony.org/About-Us/Musicians-Conductors/Members-Of-Orchestra/Trombones> [15 Mart 2018].

Korno: <https://www.sfsymphony.org/About-Us/Musicians-Conductors/Members-Of-Orchestra/French-Horn> [15 Mart 2018].

Tuba: <https://www.sfsymphony.org/About-Us/Musicians-Conductors/Members-Of-Orchestra/Tuba> [15 Mart 2018].

Vurma çalgı: <https://www.sfsymphony.org/About-Us/Musicians-Conductors/Members-Of-Orchestra/Timpani-Percussion> [15 Mart 2018].

Viyana Filarmoni Orkestrası: <http://www.wienerphilharmoniker.at/orchestra/members> [15 Mart 2018]

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında İzmir’de doğan Gökçe Sarvan, flüt eğitimine 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda Doç. Jülide Gündüz ile kursiyer olarak başladı. 2004 yılında lise eğitimi için Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda Dr. Öğr. Üy. Çiler Akıncı’nın sınıfına kabul edildi. Lise eğitimini okul birincisi olarak bitirdi. Lisans eğitimine aynı sınıfta devam ederken sınıf atlama hakkı kazandı ve lisans eğitimini üç senede okul birincisi olarak bitirdi. Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Okul Orkestrası ile 2008 yılında Carl Stamitz Sol Majör Flüt Konçertosu’nu, 2011 yılında Wolfgang Amadeus Mozart Sol Majör Flüt Konçertosu’nu solist olarak seslendirdi. İzmir Gençlik Senfoni Orkestrası ve Türkiye Ulusal Gençlik Filarmoni Orkestrası’nda 1. Flütçü ve piccolocu olarak görev aldı. Emmanuel Pahud, Prof. Andras Adorjan, Prof. Davide Formisano, Prof. Kathleen Rudolph, Bülent Evcil, Ayla Caymaz, Sibel Kumru Pensel, Gülşen Tatu ile atölye çalışmaları yaptı. Viyana, Essen, Leverkusen-Köln, Festival Of The Nations festivali kapsamında Münich, Bruckner Fest dahilinde Linz, İstanbul, İzmir, Bursa, Afyon, İskenderun gibi ülke içi ve dışı pek çok şehirde seçkin salonlarda solo, oda müziği ve orkestra ile konserler verdi. 2014 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans programı Doç. Ayla Uludere’nin sınıfından mezun oldu. Lisans mezuniyetinden bu yana İstanbul ve İzmir’de pek çok müzik okulunda öğretmenlik yaptı. İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda ve Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda kursiyer öğretmeni olarak görev aldı. Pedagojik formasyon eğitimi de olan Gökçe Sarvan solo konserlerinin yanı sıra Flutensemble, Flauto Dolce Quartet ve Weber Trio gruplarında 1. Flüt olarak kurulumlarından bu yana görev almakta, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Güzel Sanatlar Enstitüsü’nde sanatta yeterlik eğitimine Dr. Öğr. Üy. Çiler Akıncı ile devam etmektedir

Yayınlar:**Bildiriler:**

SARVAN, Gökçe. SARIBOĞA, Bahar. (2017) *Eğitim Yıllarından Profesyonelliğe, Üfleme Ve Vurma Çalgı Çalan Sanatçılarda Cinsiyet Kavramının Etkisi*, 3. Uluslararası İpekyolu Müzik Konferansı, 17-19 Temmuz 2017, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, KKTC.

SARVAN, Gökçe. (2017). *Kitle İletişim Araçlarının ve Teknolojik Gelişimlerin Klasik Batı Müziği Özelinde Müzik Öğrencisi, Sanatçı ve Dinleyicilere Etkisi*, 2. Uluslararası İletişim, Edebiyat, Müzik ve Sanat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi, 26-27 Ekim 2017, Kocaeli.

SARVAN, Gökçe. (2018). *Türk Siyasi Tarihinde Seçim Müziklerinin Partilerin Başarısına Etkisinin Müzikal Açıdan Değerlendirmesi*, Etnomüzikoloji Derneği Uluslararası Etnomüzikoloji Sempozyumu Müzik ve Politika, 22-24 Mart 2018, Bursa.

Makaleler:

SARVAN, Gökçe, AKINCI, Çiler. (2018). “Eğitim Yıllarından Profesyonelliğe Üfleme ve Vurma Çalgı Çalan İcracılarda Cinsiyetin İcraya Etkisi”, *Etnomüzikoloji Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, ss. 33-48.

Ödüller:

Müzik alanında sözel sunum birincisi

SARVAN, Gökçe (2017). *Kitle İletişim Araçlarının ve Teknolojik Gelişimlerin Klasik Batı Müziği Özelinde Müzik Öğrencisi, Sanatçı ve Dinleyicilere Etkisi*, 2. Uluslararası İletişim, Edebiyat, Müzik ve Sanat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi, 26-27 Ekim 2017, Kocaeli.